

SPORAZUM O TEHNIČKIM BARIJERAMA TRGOVINI

ČLANICE,

Poštujući Urugvajski krug multilateralnih trgovinskih pregovora;

Sa željom proširenja ciljeva GATT-a iz 1994;

Prihvatajući značajan doprinos koji međunarodni standardi i sistemi za procjenu usklađenosti mogu, popravljajući učinkovitost proizvodnje i olakšavajući obavljanje međunarodne trgovine, u ovom pogledu imati;

Sa željom, dakle, ohrabrenja razvoja takvih međunarodnih standarda i sistema za procjenu usklađenosti;

Sa željom, međutim, osiguravanja da tehnički propisi i standardi, uključujući zahtjeve u pogledu pakovanja, označavanja i stavljanja etiketa, te procedure za procjenjivanje usklađenosti sa tehničkim propisima i standardima ne stvaraju nepotrebne prepreke međunarodnoj trgovini;

Prihvatajući da nijedna zemlja ne bi trebala biti spriječena pri poduzimanju mjera neophodnih za osiguranje kvaliteta svojeg izvoza, kao ni mjera za zaštitu ljudskog, životinjskog ili biljnog života i zdravlja, okoliša, niti mjera za sprečavanje deceptivnog djelovanja, na nivoima koje drži prikladnim, pod uvjetom da se iste ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo arbitrarne ili neopravdive diskriminacije među zemljama u kojima postoje isti uslovi, ili prikrivenu restrikciju međunarodne trgovine, a u ostalom su u skladu sa odredbama ovog Sporazuma;

Prihvatajući da nijednu zemlju ne bi trebalo spriječiti u poduzimanju mjera neophodnih za zaštitu vlastitih esencijalnih sigurnosnih interesa;

Prihvatajući doprinos koji međunarodna standardizacija može pružiti prenosu tehnologije iz razvijenih u zemlje u razvoju;

Prihvatajući da zemlje u razvoju mogu naići na posebne poteškoće u formulisanju i primjeni tehničkih propisa i standarda i procedura za procjenu usklađenosti sa tehničkim propisima i standardima, te sa željom da se pomogne njihovim nastojanjima u ovom pogledu;

Ovim *dogovaraju* kako slijedi:

Član 1

Opšte odredbe

- .1 Opši termini za standardizaciju i procedure za procjenjivanje usklađenosti će normalno imati značenje koje im je dato definicijama usvojenim unutar sistema Ujedinjenih Nacija i od strane međunarodnih standardizacionih tijela, uzimajući u obzir njihov kontekst i u svjetlu cilja i svrhe ovog Sporazuma.
- .2 Međutim, za svrhe ovog Sporazuma primjenjuje se značenje termina dato u Aneksu 1.
- .3 Svi proizvodi, uključujući i industrijske i poljoprivredne proizvode biće predmetom odredbi ovog Sporazuma.

- 1.4 Specifikacije za kupovinu koje pripreme vladina tijela za zahtjeve za proizvodnju ili potrošnju vladinih tijela nisu predmetom odredbi ovog Sporazuma, nego se obrađuju u Sporazumu o nabavci za vladu, u skladu sa njegovim opsegom.
- 1.5 Odredbe ovog Sporazuma ne primjenjuju se na sanitarne i fitosanitarne mjere kako su definirane u Aneksu A Sporazuma o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera.
- 1.6 Sva pozivanja na tehničke propise, standarde i procedure procjenjivanja usklađenosti u ovom Sporazumu, će se tumačiti kao da uključuju sve amandmane istih i sve dodatke na pravila ili na pokrivanje proizvoda istim, osim amandmana i dodatka beznačajne prirode.

TEHNIČKI PROPISI I STANDARDI

Član 2

Priprema, usvajanje i primjena tehničkih propisa od strane tijela centralne vlade

U pogledu svojih tijela centralne vlade:

- 2.1 Članice će osigurati da u pogledu tehničkih propisa, proizvodi uvezeni sa teritorije bilo koje Članice dobiju tretman koji je isto toliko povoljan kao i onaj pružen istim proizvodima domaćeg porijekla i istim proizvodima koji su porijeklom iz bilo koje druge zemlje.
- 2.2 Članice će osigurati da se tehnički propisi ne pripremaju, usvajaju niti primjenjuju sa ciljem ili učinkom stvaranja nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini. U ovu svrhu, tehnički propisi neće biti restriktivni u pogledu trgovine više nego što je to potrebno za ispunjavanje legitimnog cilja, a uzimajući u obzir rizike koje bi stvorilo njihovo neispunjavanje. Takvi legitimni interesi su, *inter alia* : zahtjevi u pogledu nacionalne sigurnosti; prevencija deceptivne prakse; zaštita ljudskog zdravlja i sigurnosti, životinjskog ili biljnog života i zdravlja, ili okoline. U procjeni takvih rizika, relevantni elementi za razmatranje su, *inter alia*: dostupne naučne i tehničke informacije, vezana tehnologija obrade, ili namjeravana krajnja upotreba proizvoda.
- 2.3 Tehnički propisi neće se zadržavati ukoliko okolnosti ili ciljevi koji su doveli do njihovog usvajanja više ne postoje, ili ukoliko se u odnosu na izmijenjene okolnosti ili ciljeve može djelovati na način koji je manje restriktivan u odnosu na trgovinu.
- 2.4 Kada su potrebni tehnički propisi, a postoje relevantni međunarodni standardi ili njihovo dovršavanje treba da neposredno uslijedi, Članice će koristiti iste, ili njihove relevantne dijelove, kao osnovu za svoje tehničke propise, osim u slučaju kada bi takvi međunarodni propisi ili njihovi relevantni dijelovi bili neučinkovito ili neodgovarajuće sredstvo za ispunjavanje legitimnih ciljeva kojima se teži, radi, na primjer, fundamentalnih klimatskih ili geografskih faktora ili fundamentalnih tehnoloških problema.
- 2.5 Članica koja priprema, usvaja ili primjenjuje tehnički propis koji može imati značajan učinak na trgovinu drugih Članica će, na zahtjev druge Članice, objasniti opravdanost tog tehničkog propisa u smislu odredbi paragrafa 2 do 4. Kad god se priprema, usvaja ili primjenjuje tehnički propis radi jednog od legitimnih ciljeva izričito navedenih u paragrafu 2, te je isti u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima, smatraće se neopozivo da isti ne predstavlja nepotrebnu prepreku međunarodnoj trgovini.

- 2.6 Sa ciljem usklađivanja tehničkih propisa na što široj mogućoj osnovi, Članice će igrati punu ulogu, unutar granica svojih resursa, u pripremi međunarodnih standarda za proizvode za koje su oni ili usvojili, ili očekuju da usvoje tehničke propise, od strane odgovarajućih međunarodnih standardizacionih tijela.
- 2.7 Članice će pozitivno razmotriti usvajanje tehničkih propisa drugih Članica kao ekvivalentna, čak i ukoliko se ovi propisi razlikuju od njihovih vlastitih, pod uvjetom da smatraju da ovi propisi adekvatno ispunjavaju ciljeve njihovih vlastitih propisa.
- 2.8 Kad god je to prikladno, Članice će specificirati tehničke propise koji su zasnovani na zahtjevima za proizvode više u smislu performanci nego dizajna ili opisnih karakteristika.
- 2.9 Kad god relevantni međunarodni standard ne postoji ili tehnički sadržaj predloženog tehničkog propisa nije u skladu sa tehničkim sadržajem relevantnih međunarodnih standarda, te ukoliko tehnički propisi mogu imati značajan učinak na trgovinu drugih Članica, Članica će:
- 2.9.1 objaviti obavijest u publikaciji, u ranom odgovarajućem stadiju, da predlaže uvođenje određenih tehničkih propisa, i to na takav način da omogući zainteresovanim stranama iz drugih Članica da sa istim postanu upoznati;
 - 2.9.2 obavijestiti druge Članice preko Sekretarijata o proizvodima koji će biti pokriveni predloženim tehničkim propisom, zajedno sa kratkom indikacijom cilja i osnovnih principa istoga. Takve obavijesti će biti date u ranom odgovarajućem stadiju, kada se dopune još mogu uvesti i komentari mogu biti uzeti u obzir;
 - 2.9.3 na zahtjev, obezbijediti drugim Članicama detalje ili kopije predloženih tehničkih propisa, i kad god je moguće, identifikovati dijelove koji se u suštini udaljavaju od relevantnih međunarodnih standarda;
 - 2.9.4 bez diskriminacije, pružiti razuman vremenski rok drugim Članicama za davanje komentara pismenim putem, raspravljati na zahtjev o ovim komentarima, te uzeti ove pismene komentare i rezultate ovih rasprava u obzir.
- 2.10 Uz poštivanje odredbi uvoda u paragraf 9, kada se hitni problemi vezani za sigurnost, zdravlje, zaštitu okoline, i državnu sigurnost pojavljuju ili prijete da će se pojaviti za Članicu, ta Članica može propustiti one korake navedene u paragrafu 9 koje ista nalazi za potrebno propustiti, pod uvjetom da će Članica, nakon usvajanja tehničkih propisa:
- 2.10.1 odmah obavijestiti druge Članice preko Sekretarijata o određenom tehničkom propisu i pokrivenim proizvodima, sa kratkom indikacijom cilja i osnovnih principa tehničkog propisa, uključujući i prirodu hitnih problema;
 - 2.10.2 na zahtjev, obezbijediti drugim Članicama kopije tehničkih propisa;
 - 2.10.3 bez diskriminacije, pružiti razuman vremenski rok drugim Članicama za davanje komentara pismenim putem, raspravljati na zahtjev o ovim komentarima, te uzeti ove pismene komentare i rezultate ovih rasprava u obzir.
- 2.11 Članice će osigurati da svi tehnički propisi koji su usvojeni budu bez odlaganja štampani ili na drugi način učinjeni dostupnim, tako da se omogući zainteresovanim stranama u drugim Članicama da se sa istim upoznaju.

- 2.12 Osim u slučaju hitnih okolnosti koje se pominju u paragrafu 10, Članice će omogućiti razuman interval između objavljivanja tehničkih propisa i njihovog stupanja na snagu, da bi se pružilo vrijeme proizvođačima u Članicama izvoznicama, a osobito u Članicama državama u razvoju, da adaptiraju svoje proizvode ili metode proizvodnje zahtjevima Članice uvoznice.

Član 3

Priprema, usvajanje i primjena tehničkih propisa od strane tijela lokalnih vlada i nevladinih tijela

U pogledu svojih tijela lokalne vlade te nevladinih tijela na njihovoj teritoriji:

- 3.1. Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju postivanje odredbi Člana 2 od strane tih tijela, sa izuzetkom obaveze obavještanju kako je navedeno u paragrafima 9.2 i 10.1 Člana 2.
- 3.2. Članice će osigurati da je o tehničkim propisima lokalnih vlada na nivou koji je direktno ispod nivoa Centralne vlade u Članicama data obavijest u skladu sa odredbama paragrafa 9.2 i 10.1 Člana 2, uz napomenu da se obavijest neće tražiti za tehničke propise čiji je tehnički sadržaj suštinski isti kao sadržaj tehničkog propisa tijela centralne vlade Članice o kojoj se radi, o kom je prethodno data obavijest.
- 3.3. Članice mogu zahtijevati da se kontakt sa drugim Članicama, uključujući obavijesti, pružanje informacija, komentare i diskusije koji su navedeni u paragrafu 9 i 10 Člana 2, ostvaruje putem centralne vlade.
- 3.4. Članice neće poduzimati mjere kojima se od tijela lokalne vlade i nevladinih tijela na njihovoj teritoriji zahtijeva, ili iste ohrabruju na, djelovanje na način koji nije konzistentan sa odredbama Člana 2.
- 3.5. Članice po ovom sporazumu imaju punu odgovornost za poštivanje svih odredbi Člana 2. Članice će formulirati i implementirati pozitivne mjere i mehanizme za podršku poštivanju odredbi Člana 2 od strane i drugih tijela osim tijela centralne vlade.

Član 4

Priprema, usvajanje i primjena standarda

- 4.1 Članice će osigurati da njihova standardizaciona tijela centralne vlade prihvaćaju Kodeks pravila za pripremu, usvajanje i primjenu standarda iz Aneksa 3 ovog Sporazuma (u ovom Sporazumu : "Kodeks pravila") i da su u skladu s istim. Oni će poduzeti one prikladne mjere koje su im na raspolaganju da osiguraju da standardizaciona tijela lokalnih vlada i nevladina standardizaciona tijela na njihovim teritorijama, kao i regionalna standardizaciona tijela kojih su one, ili jedno ili više tijela sa njihove teritorije članovi, prihvate i poštuju ovaj Kodeks pravila. U dodatku, članice neće poduzimati mjere koje će imati učinak, direktnog ili indirektnog, zahtijevanja ili ohrabivanja tih standardizacionih tijela na djelovanje koje nije konzistentno sa Kodeksom pravila. Obaveze Članica u pogledu poštivanja odredbi Kodeksa pravila od strane standardizacionih tijela će se primjenjivati bez obzira na to da li je ili ne standardizaciono tijelo prihvatilo Kodeks pravila.

- 4.2 Standardizacijska tijela koja su prihvatila i poštuju Kodeks pravila će biti priznata od strane Članica kao tijela koja poštuju principe ovog Sporazuma.

USKLAĐENOST SA TEHNIČKIM PROPISIMA I STANDARDIMA

Član 5

Procedure za procjenu usklađenosti od strane tijela centralne vlade

- 5.1 Članice će osigurati da, u slučajevima kada se traži pozitivna garancija usklađenosti sa tehničkim propisima i standardima, njihova tijela centralne vlade primjenjuju sljedeće odredbe na proizvode koji su porijeklom sa teritorije drugih Članica:
- 5.1.1 procedure procjene usklađenosti se pripremaju, usvajaju i primjenjuju tako da omogućuju pristup nabavljačima proizvoda porijeklom sa teritorije drugih Članica pod uvjetima koji su isto onoliko povoljni koliko i oni pruženi nabavljačima istih proizvoda domaćeg porijekla ili porijekla iz bilo koje druge države, u usporedivoj situaciji; pristup obuhvata pravo nabavljača na procjenu usklađenosti po pravilima procedure, uključujući, gdje je to predviđeno ovom procedurom, mogućnost da se aktivnosti procjene usklađenosti poduzmu na mjestu proizvodnje, te da se dobije oznaka sistema;
- 5.1.2 procedure procjene usklađenosti se ne pripremaju, usvajaju niti primjenjuju sa ciljem ili učinkom stvaranja nepotrebnih prepreka za međunarodnu trgovinu. Ovo znači, *inter alia*, da procedure procjene usklađenosti neće biti više striktno niti biti primjenjivane više striktno nego što je to neophodno da se kod Članice uvoznika ostvari adekvatno povjerenje da je proizvod u skladu sa primjenjivim tehničkim propisima i standardima, uzimajući u obzir rizik do kojeg bi dovela neusklađenost.
- 5.2 Pri primjeni odredbi paragrafa 1, Članice će osigurati:
- 5.2.1 da su procedure procjene usklađenosti poduzete i dovršene što je ekspeditivnije moguće i na način koji nije ništa manje povoljan za proizvode koji imaju porijeklo sa teritorije druge Članice nego za iste domaće proizvode;
- 5.2.2 da se standardni period obrade za svaku proceduru procjene usklađenosti objavljuje ili da je očekivani period obrade prenesen, na zahtjev, kandidatu; kada se prijava primi da nadležno tijelo bez odlaganja ispituje potpunost dokumentacije i obavještava kandidata na precizan i potpun način o svim nedostacima; nadležno tijelo prenosi što je prije moguće kandidatu rezultate procjene na precizan i potpun način, tako da se korektivne mjere, ako su potrebne, mogu poduzeti; čak i kada prijava ima nedostatke, nadležno tijelo nastavlja s postupkom procjene usklađenosti toliko dugo koliko je to izvodivo ukoliko kandidat tako zahtijeva; i da je, na zahtjev, kandidat obaviješten o stadiju procedure, sa objašnjenjem svakog kašnjenja;
- 5.2.3 da su zahtjevi za informacije ograničeni na ono što je neophodno za procjenu usklađenosti i određivanje taksa;

- 5.2.4 da se povjerljivost informacija o proizvodima koji su porijeklom sa teritorija drugih Članica koje proizlaze iz procedure procjene usklađenosti ili su u vezi s istom date; poštuje na isti način kao i za domaće proizvode, te na takav način da su zaštićeni legitimni komercijalni interesi;
- 5.2.5 da su sve takse koje su ispostavljene za procjenu usklađenosti proizvoda porijeklom sa teritorije drugih Članica ravnopravne u odnosu na one takse koje se naplaćuju za procjenu usklađenosti istih proizvoda domaćeg porijekla ili porijeklom iz bilo koje druge zemlje, uzimajući u obzir komunikacije, transport i druge troškove koji proizlaze iz razlika između lokacija poslovnih prostora kandidata i tijela za procjenu usklađenosti;
- 5.2.6 da je lokacija prostorija korištenih pri proceduri procjene usklađenosti i selekcija primjeraka takva da ne izazivaju nepotrebne teškoće kandidatima ili njihovim zastupnicima.
- 5.2.7 da kad god se promijene specifikacije proizvoda nakon određivanja njegove usklađenosti sa primjenjivim tehničkim propisima i standardima, da je procedura procjene usklađenosti za modificirani proizvod ograničena na ono što je neophodno za određivanje da li postoji adekvatno povjerenje da proizvod još uvijek ispunjava tehničke propise i standarde o kojim se radi;
- 5.2.8 da postoji procedura za reviziju pritužbi koje se odnose na funkcionisanje procedure procjene usklađenosti, te da se poduzimaju korektivne akcije kada je primjedba opravdana.
- 5.3 Ništa od navedenog u paragrafima 1 i 2 neće spriječiti Članice da ne provedu prikladne stihprobe na svojim teritorijama.
- 5.4 U slučaju kad se traži pozitivna garancija da je proizvod u skladu sa tehničkim propisima ili standardima, a postoje relevantni vodiči ili preporuke koje su izdale međunarodna standardizaciona tijela, ili njihov završetak treba da neposredno uslijedi, Članice će osigurati da organi centralne vlade koriste iste, ili njihove relevantne dijelove, kao osnovu za svoje procedure procjene usklađenosti, osim kada su, kako je na zahtjev dužno objašnjeno, takvi vodiči ili preporuke ili njihovi relevantni dijelovi neprikladni za Članicu o kojoj se radi, radi, *inter alia*, takvih razloga kakvi su: zahtjevi u pogledu nacionalne sigurnosti; prevencija deceptivne prakse; zaštita ljudskog zdravlja ili sigurnosti, životinjskog ili biljnog života i zdravlja, ili okoline; fundamentalni klimatski ili drugi geografski faktori; fundamentalni tehnološki ili infrastrukturni problemi.
- 5.5 Sa ciljem usklađivanja procedura za procjenu usklađenosti na što široj mogućoj osnovi, Članice će igrati punu ulogu, unutar granica svojih resursa, u pripremi vodiča i preporuka za procedure za procjenu usklađenosti od strane odgovarajućih međunarodnih standardizacionih tijela.
- 5.6 Kad god relevantni vodič ili preporuka koju izdaje međunarodno tijelo ne postoji ili tehnički sadržaj predložene procedure za procjenu usklađenosti nije u skladu sa relevantnim vodičima ili preporukama koje su izdala međunarodna standardizaciona tijela, te ako procedura za procjenu usklađenosti može imati značajan učinak na trgovinu ostalih Članica, Članica će:
- 5.6.1 objaviti obavijest u publikaciji u ranom odgovarajućem stadiju, na takav način da omogućiti zainteresovanim stranama iz drugih Članica da sa istim postanu upoznati, te da predlože uvođenje određene procedure procjene usklađenosti;

- 5.6.2 obavijestiti druge Članice preko Sekretarijata o proizvodima koji će biti pokriveni predloženom procedurom za procjenu usklađenosti zajedno sa kratkom indikacijom njenog cilja i osnovnih principa. Takve obavijesti će biti date u ranom odgovarajućem stadiju, kada se amandmani jos mogu uvesti i komentari mogu biti uzeti u obzir;
- 5.6.3 na zahtjev, pružiti drugim Članicama detalje ili kopije predložene procedure, i kad god je moguće, identifikovati dijelove koji se u suštini razlikuju od relevantnih vodiča ili preporuka koje su izdala međunarodna standardizaciona tijela;
- 5.6.4 bez diskriminacije, pružiti razuman vremenski rok drugim Članicama za davanje komentara pismenim putem, raspravljati na zahtjev o ovim komentarima, te uzeti ove pismene komentare i rezultate ovih rasprava u obzir.

5.7 Uz poštivanje odredbi uvoda u paragraf 6, kada se hitni problemi vezani za sigurnost, zdravlje, zaštitu okoline, i državnu sigurnost pojave ili prijete da će se pojaviti za Članicu, ta Članica može propustiti one korake navedne u paragrafu 6 za koje ista nalazi za potrebno da ih propusti, pod uvjetom da Članica, nakon usvajanja tehničkih propisa:

- 5.7.1 odmah obavijesti druge Članice preko Sekretarijata o određenoj proceduri i pokrivenim proizvodima, sa kratkom indikacijom cilja i osnovnih principa tehničkog propisa, uključujući i prirodu hitnih problema;
- 5.7.2 na zahtjev, obezbijedi drugim Članicama kopije pravila procedure;
- 5.7.3 bez diskriminacije, pruži razuman vremenski rok drugim Članicama za davanje komentara pismenim putem, raspravlja na zahtjev o ovim komentarima, te uzme ove pismene komentare i rezultate ovih rasprava u obzir.

5.8 Članice će osigurati da svi tehnički propisi koji su usvojeni budu bez odlaganja štampani ili na drugi način učinjeni dostupnim tako da omogućuje zainteresovanim stranama iz drugih Članica da se s istim upoznaju.

5.9 Osim u slučaju hitnih okolnosti koje se pominju u paragrafu 7, Članice će omogućiti razuman interval između objavljivanja zahtjeva koji se odnose na procedure procjene usklađenosti i njihovog stupanja na snagu, da bi se pružilo vrijeme proizvođačima u Članicama izvoznicama, a osobito u Članicama državama u razvoju, da adaptiraju svoje proizvode ili metode proizvodnje zahtjevima Članice uvoznice.

Član 6

Priznavanje procjene usklađenosti od strane tijela centralne vlade

U pogledu svojih tijela centralne vlade:

6.1 Bez predrasude prema odredbama paragrafa 3 i 4, Članice će osigurati, kad god je moguće, da rezultati procedura za procjenu usklađenosti iz drugih Članica budu prihvaćeni, čak i kada se te procedure razlikuju od njihovih vlastitih, pod uvjetom da iste smatraju da ove procedure pružaju garanciju usklađenosti sa primjenjivim tehničkim propisima ili standardima ekvivalentnim njihovim vlastitim procedurama. Podrazumijeva se da prethodne konsultacije mogu biti neophodne da bi se došlo do obostrano zadovoljavajućeg sporazuma, osobito u pogledu:

- 6.1.1 adekvatne i trajne tehničke kompetentnosti relevantnih tijela za procjenu usklađenosti u Članici izvoznici, da bi moglo postojati povjerenje u trajnu pouzdanost njihovih rezultata procjene usklađenosti; u ovom pogledu, verifikovana usklađenost, na primjer putem akreditiranja, sa relevantnim vodičima ili preporukama koje su izdala međunarodna standardizaciona tijela će se uzeti u obzir kao indikacija adekvatne tehničke kompetencije;
- 6.1.2 ograničenje prihvatanja rezultata procedura za procjenu usklađenosti na one koje proizvedu naimenovana tijela u Članici izvoznici.
- 6.2 Članice će osigurati da njihove procedure procjene usklađenosti dopuštaju, onoliko koliko je to izvodivo, implementaciju odredbi paragrafa 1.
- 6.3 Članice se ohrabruju da, na zahtjev drugih Članica, budu voljne ući u pregovore o zaključivanju sporazuma o uzajamnom priznavanju rezultata procedura za procjenu usklađenosti. Članice mogu zahtijevati da takvi sporazumi ispunjavaju kriterije paragrafa 1 i da pružaju obostrano zadovoljstvo u pogledu njihovog potencijala za olakšavanje trgovine proizvodima o kojima se radi.
- 6.4 Članice se ohrabruju da omoguće učešće tijela za procjenu usklađenosti lociranih na teritoriji drugih Članica u svojim procedurama procjene usklađenosti pod uvjetima koji su isto onoliko povoljni koliko i oni odobreni tijelima lociranim na njihovoj teritoriji ili na teritoriji bilo koje druge zemlje.

Član 7

Procedure za procjenu usklađenosti od strane tijela lokalne vlade

- 7.1 Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju poštivanje odredbi Članova 5 i 6 od strane takvih tijela, sa izuzetkom obaveze o obavijesti koja je navedena u paragrafima 6.2 i 7.1 Člana 5.
- 7.2 Članice će osigurati da je o procedurama za procjenu usklađenosti lokalnih vlada na nivou koji je direktno ispod nivoa Centralne vlade u Članicama data obavijest u skladu sa odredbama paragrafa 6.2 i 7.1 Člana 5, uz napomenu da se obavijest neće tražiti za procedure za procjenu usklađenosti čiji je tehnički sadržaj suštinski isti kao sadržaj procedura za procjenu usklađenosti tijela centralne vlade Članice o kojoj se radi, o kom je prethodno data obavijest.
- 7.3 Članice mogu zahtijevati da se kontakt sa drugim Članicama, uključujući obavijesti, pružanje informacija, komentare i diskusije koji su navedeni u paragrafu 6 i 7 Člana 5, ostvaruje putem centralne vlade.
- 7.4 Članice neće poduzimati mjere kojim se od tijela lokalne vlade ili nevladinih tijela na njihovoj teritoriji zahtijeva, ili se ova istim ohrabruju na djelovanje na način koji nije konzistentan sa odredbama Člana 5.
- 7.5 Članice po ovom sporazumu imaju punu odgovornost za poštivanje svih odredbi Članova 5 i 6. Članice će formulirati i implementirati pozitivne mjere i mehanizme za podršku poštivanja odredbi Članova 5 i 6 od strane i drugih tijela osim tijela centralne vlade.

Član 8

Procedure za procjenu usklađenosti od strane nevladinih tijela

- 8.1 Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju da nevladina tijela unutar njihovih teritorija koja vrše procedure procjene usklađenosti poštuju odredbe Članova 5 i 6, uz izuzetak obaveze obavijesti o predloženim procedurama za procjenu usklađenosti. U dodatku, Članice neće poduzimati mjere koje imaju, direktno ili indirektno, učinak zahtjeva ili ohrabriranja takvih tijela na djelovanje koje nije konzistentno sa odredbama Članova 5 i 6.
- 8.2 Članice će osigurati da se njihova tijela centralne vlade oslanjaju na procedure za procjenu usklađenosti koje provode nevladina tijela samo ukoliko potonja tijela poštuju odredbe Članova 5 i 6, sa izuzetkom obaveze obavijesti o predloženim procedurama za procjenu usklađenosti.

Član 9

Međunarodni i regionalni sistemi

- 9.1 Kad god se zahtijeva pozitivna garancija usklađenosti sa tehničkim propisom ili standardom, Članica će, kad je to izvodivo, formulirati i usvojiti međunarodne sisteme za procjenu usklađenosti, te postati njihov Član ili u njima učestvovati.
- 9.2 Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju da su međunarodni i regionalni sistemi za procjenu usklađenosti, kojih su relevantna tijela sa njihove teritorije članovi ili učesnici, u skladu sa odredbama Članova 5 i 6. U dodatku, Članice neće poduzimati mjere koje imaju, direktno ili indirektno, učinak zahtjeva ili ohrabriranja takvih tijela na djelovanje koje nije konzistentno sa bilo kojim od odredbi Članova 5 i 6.
- 9.3 Članice će osigurati da se njihova tijela centralne vlade oslanjaju na međunarodne i regionalne sisteme procjene usklađenosti samo u mjeri u kojoj ovi sistemi poštuju odredbe Članova 5 i 6, kako je primjenjivo.

INFORMACIJA I POMOĆ

Član 10

Informacije o tehničkim propisima, standardima i procedurama procjene usklađenosti

- 10.1 Svaka Članica će osigurati da postoji jedan punkt za informisanje koji je u stanju da pruži odgovor na sve prikladne upite ostalih Članica i zainteresovanih strana iz drugih Članica, kao i da pruži relevantne dokumente u vezi:
- 10.1.1 svih tehničkih propisa usvojenih ili predloženih na njegovoj teritoriji od strane tijela centralnih ili lokalnih vlada, nevladinih tijela koja imaju pravnu moć donošenja tehničkih propisa, ili od strane regionalnih standardizacionih tijela kojih su takva tijela članovi ili učesnici;
- 10.1.2 svih standarda usvojenih ili predloženih na njegovoj teritoriji od strane tijela centralne ili lokalnih vlada, ili regionalnih standardizacionih tijela kojih su takva tijela članovi ili učesnici;

- 10.1.3 svih procedura procjene usklađenosti, ili predloženih procedura procjene usklađenosti, kojima operišu na njihovoj teritoriji tijela centralne ili lokalne vlade, ili nevladina tijela koja imaju pravnu moć da donose tehničke propise, ili regionalna tijela kojih su takva tijela članovi ili učesnici;
- 10.1.4 članstva i učešća Članice, ili relevantnih tijela centralne ili lokalne vlade sa njene teritorije, u međunarodnim i regionalnim tijelima za standardizaciju i sistemima procjene usklađenosti, kao i u bilateralnim i multilateralnim ugovorima unutar opsega ovog Sporazuma;
- 10.1.5 lokacije obavijesti objavljenih u skladu sa ovim Sporazumom, ili davanja informacija o tome gdje se takve informacije mogu dobiti; te
- 10.1.6 lokacije punktova za informisanje navedenih u paragrafu 3.
- 10.2 Ukoliko, međutim, radi pravnih ili administrativnih razloga, Članica uspostavi više od jednog punktova za informisanje, ta Članica će ostalim Članicama pružiti potpunu i jasnu informaciju o opsegu odgovornosti svakog od ovih punktova za informisanje. U dodatku ovom, ta Članica će osigurati da svaki zadatak koji je upućen na pogrešan punkt za informisanje, bude odmah prenesen pravilnom punktu za informisanje.
- 10.3 Svaka Članica će poduzeti takve prikladne mjere kakve joj stoje na raspolaganju da osigura da postoji jedan ili više punktova za informisanje, koji su u mogućnosti da odgovore na sve prikladne upite ostalih Članica i zainteresiranih strana iz drugih Članica, kao i da pruže relevantne dokumente ili informaciju gdje isti mogu biti dobijeni, a u pogledu:
- 10.3.1 svih standarda usvojenih ili predloženih na njihovoj teritoriji od strane nevladinih standardizacionih tijela, ili od strane regionalnih standardizacionih tijela kojih su takva tijela članovi ili učesnici; te
- 10.3.2 svih procedura procjene usklađenosti, ili predloženih procedura procjene usklađenosti, kojima na njihovoj teritoriji operišu nevladina tijela, ili regionalna tijela kojih su takva tijela članovi ili učesnici; te
- 10.3.3 članstva i učešća relevantnih nevladinih tijela sa njegove teritorije u međunarodnim i regionalnim tijelima za standardizaciju i sistemima za procjenu usklađenosti, kao i u bilateralnim i multilateralnim ugovorima unutar opsega ovog Sporazuma; oni će također biti u mogućnosti da pruže prikladne informacije o odredbama takvih sistema i ugovora.
- 10.4 Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju da kada druge Članice ili zainteresirane strane iz drugih Članica potražuju kopije dokumenata, u skladu sa odredbama ovog Sporazuma, iste budu pružene po razumnoj cijeni (ukoliko ikakva postoji) koja će, izuzev stvarne cijene isporuke biti ista za državljane¹ Članice o kojoj se radi kao i bilo koje druge Članice.
- 10.5 Razvijene zemlje Članice će, na zahtjev drugih Članica, pružiti prevode dokumenata pokrivenih posebnom obavješću, ili, kada se radi o obimnim dokumentima, sizea takvih dokumenata, na engleski, francuski ili španjolski.
- 10.6 Sekretarijat će, kada primi obavijesti u skladu sa odredbama ovog Sporazuma, cirkulisati kopije obavijesti svim Članicama i zainteresiranim međunarodnim tijelima za standardizaciju i procjenu usklađenosti, i Članicama zemljama u razvoju će ukazati na sve obavijesti koje se odnose na proizvode od posebnog interesa za iste.

- 10.7 Kad god Članica postigne sporazum sa bilo kojom drugom zemljom ili zemljama o pitanjima koja su u vezi sa tehničkim propisima, standardima ili procedurama procjene usklađenosti, koje mogu imati značajan učinak na trgovinu, najmanje jedna od Članica koje ulaze u sporazum će obavijestiti druge Članice preko Sekretarijata o proizvodima koji će biti pokriveni sporazumom, i priložiti kratak opis sporazuma. Članice o kojima se radi se ohrabruju da, na zahtjev, uđu u konsultacije sa drugim Članicama u svrhe zaključivanja sličnih sporazuma ili svrhe uređivanja njihovog učešća u takvim sporazumima.
- 10.8 Ništa što je sadržano u ovom Sporazumu neće se tumačiti kao zahtjev:
- 10.8.1 za objavljivanjem teksta na jeziku koji nije jezik Članice;
- 10.8.2 za pružanjem dijelova ili kopija nacрта na jeziku koji nije jezik Članice, osim kako je navedeno u Paragrafu 5; ili
- 10.8.3 Članicama za pružanjem bilo kakvih informacija, čije bi otkrivanje iste držale suprotnim svojim esencijalnim interesima u pogledu sigurnosti.
- 10.9 Obavijesti Sekretarijatu će biti na engleskom, francuskom ili španjolskom jeziku.
- 10.10 Članice će naimenovati jedinstveni organ centralne vlade koji će biti odgovoran za implementaciju odredbi koje se odnose na procedure obavijesti po ovom Sporazumu, izuzev onih uključenih u Aneksu 3, na nacionalnom nivou.
- 10.11 Ukoliko, međutim, zbog pravnih ili administrativnih razloga odgovornost za procedure obavijesti bude podijeljena između dva ili više centralnih vladinih organa, Članica o kojoj se radi će ostalim Članicama pružiti potpunu i jasnu informaciju o opsegu odgovornosti svakog od ovih organa.

Član 11

Tehnička pomoć drugim članovima

- 11.1 Članice će, na zahtjev, pružiti savjet drugim Članicama, a osobito Članicama zemljama u razvoju, u vezi sa pripremom tehničkih propisa.
- 11.2 Članice će, na zahtjev, pružiti savjet drugim Članicama, a osobito Članicama zemljama u razvoju, te će im pružiti tehničku pomoć, na osnovi uzajamno dogovorenih uvjeta, u pogledu uspostavljanja nacionalnih standardizacionih tijela i učešća u međunarodnim tijelima za standardizaciju, te će uputiti svoja nacionalna standardizaciona tijela da urade isto.
- 11.3 Članice će, na zahtjev, poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da uredе da regulatorna tijela sa njihove teritorije pruže savjet drugim Članicama, osobito Članicama zemljama u razvoju, te će im pružiti tehničku pomoć na osnovi uzajamno dogovorenih uvjeta u pogledu:

¹ Pod "državljanima" će se ovdje podrazumijevati, u slučaju zasebne carinske teritorije Članice WTO-a, da znače lica, privatna ili pravna, koja imaju boravište ili posjeduju stvarnu i efektivnu industrijsku ili komercijalnu ustanovu na toj carinskoj teritoriji.

- 11.3.1 osnivanja regulatornih tijela ili tijela za procjenu usklađenosti sa tehničkim propisima; te
- 11.3.2 metoda pomoću kojih njihovi tehnički propisi mogu na najbolji način biti ispoštovani
- 11.4 Članice će, na zahtjev poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da uredi pružanje savjeta drugim Članicama, a osobito Članicama zemljama u razvoju, i pružiti im tehničku pomoć, na osnovi uzajamno dogovorenih uvjeta, u pogledu uspostavljanja tijela za procjenu usklađenosti sa standardima usvojenim na teritoriji Članice koja daje zahtjev.
- 11.5 Članice će, na zahtjev, pružiti savjet ostalim Članicama, osobito Članicama zemljama u razvoju, te će im pružiti tehničku pomoć na osnovi uzajamno dogovorenih uvjeta, u pogledu koraka koji njihovi proizvođači trebaju poduzeti ukoliko žele imati pristup sistemima za procjenu usklađenosti kojim operišu vladina i nevladina tijela na teritoriji Članice koja prima zahtjev.
- 11.6 Članice koje su članice ili učesnice međunarodnih ili regionalnih sistema za procjenu usklađenosti će, na zahtjev, pružiti savjet ostalim Članicama, osobito Članicama zemljama u razvoju, te će im pružiti tehničku pomoć na osnovi uzajamno dogovorenih uvjeta, u pogledu uspostave institucija i pravnih okvira koji će im omogućiti ispunjavanje obaveza koje proizlaze iz članstva ili učešća u takvim sistemima.
- 11.7 Članice će, ukoliko se to od njih zahtijeva, ohrabriti tijela na svojoj teritoriji, koja su članovi ili učesnici međunarodnih ili regionalnih sistema za procjenu usklađenosti, da pruže savjet ostalim Članicama, osobito Članicama zemljama u razvoju, te bi trebali razmotriti zahtjeve istih za tehničku pomoć u pogledu uspostave institucija koje bi omogućile relevantnim tijelima sa njihove teritorije da ispune obaveze koje proizlaze iz članstva ili učešća u takvim sistemima.
- 11.8 U pružanju savjeta i tehničke pomoći drugim Članicama u smislu paragrafa 1 do 7, Članice će dati prioritet potrebama najmanje razvijenih zemalja Članica.

Član 12

Specijalni i diferencijalni tretman Članica zemalja u razvoju

- 12.1 Članice će pružiti diferencijalni i povoljniji tretman Članicama ovog Sporazuma koje su zemlje u razvoju, putem sljedećih odredbi kao i putem relevantnih odredbi drugih članova ovog Sporazuma.
- 12.2 Članice će pružiti posebnu pažnju odredbama ovog Sporazuma koje se odnose na prava i obaveze Članica zemalja u razvoju, te će uzeti u obzir posebni razvoj, financijske i trgovačke potrebe Članica zemalja u razvoju u implementaciji ovog Sporazuma, kako na nacionalnom nivou tako i u funkcionisanju međunarodnih dijelova ovog Sporazuma.
- 12.3 Članice će, u pripremi i primjeni tehničkih propisa, standarda i procedura za procjenu usklađenosti uzeti u obzir posebni razvoj, financijske i trgovačke potrebe Članica zemalja u razvoju sa ciljem osiguravanja da takvi tehnički propisi, standardi ili procedure procjene usklađenosti ne stvaraju nepotrebne prepreke izvozu iz Članica zemalja u razvoju.

- 12.4 Članice prihvataju da, premda međunarodni standardi, vodiči i preporuke mogu postojati, pod svojim posebnim tehnološkim i socio-ekonomskim uslovima, Članice zemlje u razvoju usvajaju određene tehnološke propise, standarde i procedure s ciljem očuvanja originalne lokalne tehnologije, metoda proizvodnje te procesa kompatibilnih sa njihovim razvojnim potrebama. Članice otuda prihvaćaju da se od Članica zemalja u razvoju ne može očekivati da koriste međunarodne standarde kao osnovu za svoje tehničke propise i standarde, uključujući i metode testiranja, koji nisu prikladni za njihov razvoj, ni za njihove financijske i potrebe u pogledu trgovine.
- 12.5 Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju da su međunarodna standardizaciona tijela i međunarodni sistemi za procjenu usklađenosti organizovani i vođeni na način koji olakšava aktivno i reprezentativno učešće relevantnih tijela u svim Članicama, imajući u vidu posebne probleme Članica zemalja u razvoju.
- 12.6 Članice će poduzeti one prikladne mjere koje im stoje na raspolaganju da osiguraju da međunarodna standardizaciona tijela, na zahtjev Članica zemalja u razvoju, ispituju mogućnosti za, te ukoliko je isto izvodivo, izvrše pripremu međunarodnih standarda koji se tiču proizvoda od posebnog interesa Članica zemalja u razvoju.
- 12.7 Članice će, u skladu sa odredbama Člana 11, pružiti tehničku pomoć Članicama zemaljama u razvoju da osiguraju da priprema i primjena tehničkih propisa, standarda i procedura za procjenu usklađenosti ne stvaraju nepotrebne prepreke rastu i usmjeravanju izvoza iz Članica zemalja u razvoju. U određivanju uvjeta tehničke pomoći, vodiće se računa o nivou razvoja Članice koja je dala zahtjev, a osobito o najmanje razvijenim zemljama Članicama.
- 12.8 Prihvata se da se Članice zemlje u razvoju mogu suočiti sa posebnim problemima, uključujući institucionalne i infrastrukturne probleme, na polju pripreme i primjene tehničkih propisa, standarda i procedura za procjenu usklađenosti. Nadalje se prihvaća da posebne potrebe Članica zemalja u razvoju u pogledu razvoja i trgovine, kao i njihov nivo tehnološkog razvoja, mogu umanjiti njihovu sposobnost da u potpunosti ispune svoje obaveze po ovom Sporazumu. Članice će otuda u potpunosti imati ovu činjenicu u vidu. U skladu s ovim, sa ciljem osiguravanja da Članice zemlje u razvoju budu u stanju ispuniti ovaj Sporazum, Komitet za tehničke prepreke trgovini određen Članom 13 (u tekstu Sporazuma "Komitet") ima, na zahtjev, mogućnost odobravanja preciziranih, vremenski ograničenih izuzimanja, u cjelosti ili djelomično, od obaveza po ovom Sporazumu. Pri razmatranju takvih zahtjeva, Komitet će uzeti u obzir specijalne probleme na polju pripreme i primjene tehničkih propisa, standarda i procedura procjene usklađenosti, kao i posebnih potreba u pogledu razvoja i trgovine Članica zemalja u razvoju, kao i njihovog nivoa tehnološkog razvoja, koji mogu umanjiti njihovu sposobnost punog ispunjavanja obaveza po ovom Sporazumu. Komitet će, naročito, imati u vidu posebne probleme najmanje razvijenih zemalja Članica.
- 12.9 Tokom konsultacija, razvijene zemlje Članice će imati u vidu posebne poteškoće sa kojim se susreću Članice zemlje u razvoju pri formulisanju i implementaciji standarda, tehničkih propisa i procedura za procjenu usklađenosti, te će u svojoj želji da pomognu Članicama zemljama u razvoju u njihovim naporima u ovom pogledu, razvijene zemlje Članice imati u vidu posebne potrebe prethodno navedenih u pogledu finansija, trgovine i razvoja.
- 12.10 Komitet će periodično ispitati posebni i diferencijalni tretman, kako je iznesen u ovom Ugovoru, odobren Članicama zemljama u razvoju na nacionalnim i međunarodnim nivoima.

INSTITUCIJE, KONSULTACIJE I RJEŠAVANJA SPOROVA

Član 13

Komitet za tehničke prepreke trgovini

- 13.1 Ovim se uspostavlja Komitet za tehničke prepreke trgovini, koji će biti sastavljen od predstavnika svake od Članica. Komitet će izabrati svog Predsjedavajućeg, a sastajaće se prema potrebi, ali ne manje od jednom godišnje, u svrhu pružanja Članicama mogućnosti da se konsultiraju u vezi sa svim pitanjima koja se odnose na provođenje ovog Sporazuma ili u vezi proširenja ciljeva, te će izvršavati one dužnosti koje su mu dodijeljene po ovom Sporazumu ili od strane Članica.
- 13.2 Komitet će uspostaviti radne grupe ili druga tijela, kako je prikladno, koja će izvršavati one dužnosti koje im Komitet može dodijeliti u skladu sa relevantnim odredbama ovog Sporazuma.
- 13.3 Podrazumijeva se da će se nepotrebno podvostručavanje rada po ovom Sporazumu i rada vlade u drugim tehničkim tijelima izbjegavati. Komitet će ispitati ovaj problem sa ciljem minimiziranja podvostručavanja.

Član 14

Konsultacije i rješavanje sporazuma

- 14.1 Konsultacije i rješavanje sporova u pogledu bilo kojeg pitanja koje utiče na provođenje ovog Sporazuma će se odvijati pod vođstvom Organa za rješavanje sporova i u skladu sa, *mutatis mutandis*, odredbama Članova XXII i XXIII GATT-a iz 1994, kakve su elaborirane i primjenjene u Sporazumu o rješavanju sporova.
- 14.2 Na zahtjev strane u sporu, ili na svoju vlastitu inicijativu vijeće može osnovati tehničku ekspertnu grupu za pomoć u pitanjima tehničke prirode, koja zahtijevaju detaljno razmatranje od strane eksperata.
- 14.3 Tehničke ekspertne grupe će se voditi procedurama Aneksa 2.
- 14.4 Na odredbe o rješavanju sporova koje su gore iznesene može se pozvati kada Članica smatra da druga Članica nije dobila zadovoljavajuće rezultate po Članovima 3,4,7,8 i 9 i da su njeni interesi u pogledu trgovine značajno oštećeni. U ovom pogledu, rezultati će biti ekvivalentni onima koji bi postojali da tijelo o kom se radi jeste Član.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 15

Završne odredbe

Pridržana prava

- 15.1 U pogledu niti jedne od odredbi ovog Sporazuma se, bez pristanka drugih Članica, ne mogu primijeniti pridržana prava.

Revizije

- 15.2 Svaka Članica će, bez odlaganja, nakon datuma na koji WTO Sporazum u njoj stupi na snagu, obavijestiti Komitet o postojećim mjerama ili onima koje su poduzete da se osigura implementacija i administracija ovog Sporazuma. O svim naknadnim promjenama takvih mjera će Komitet također biti obaviješten.
- 15.3 Komitet će godišnje revidirati implementaciju i funkcionisanje ovog Sporazuma, imajući u vidu njegove ciljeve.
- 15.4 Ne kasnije od isteka treće godine od datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma i na kraju svakog trogodišnjeg perioda nakon toga, Komitet će revidirati funkcionisanje i implemetaciju ovog Sporazuma, uključujući odredbe koje se odnose na transparentnost, sa ciljem preporučivanja prilagodbi prava i obaveza po ovom Sporazumu kada je potrebno, da bi se osigurala obostrana ekonomska korist i ravnoteža prava i obaveza, bez predrasude prema odredbama Člana 12. Imajući u vidu, *inter alia*, iskustvo stečeno u primjeni Sporazuma, Komitet će, gdje je to prikladno, predati prijedloge za amandmane teksta ovog Sporazuma Vijeću za trgovinu robama.

Aneksi

- 15.5 Aneksi na ovaj Sporazum čine njegov integralni dio.

ANEKS 1

TERMINI I NJIHOVE DEFINICIJE U SVRHU OVOG SPORAZUMA

Termini predstavljeni u šestom izdanju ISO/IEC Vodiča 2: 1991, Opšti termini i njihove definicije koji se odnose na standardizaciju i s istom vezane aktivnosti, će, kada se koriste u ovom Sporazumu imati isto značenje kao ono dato u navedenom vodiču uzimajući u obzir da su usluge isključene iz opsega ovog Sporazuma.

U svrhu ovog Sporazuma, međutim, primjenjivaće se sljedeće definicije:

1. *Tehnički propisi*

Dokument koji iznosi karakteristike proizvoda ili za iste vezane procese i metode proizvodnje, uključujući i primjenjive administrativne odredbe, čije poštivanje je obavezno. On može također uključivati ili se isključivo baviti sa terminologijom, simbolima, pakovanjem, zahtjevima za označavanjem ili stavljanjem etiketa, kako se isti primjenjuju na proizvod, proces ili metod proizvodnje.

Objašnjenje

Definicije u ISO/IEC Vodiču 2 nisu potpune same po sebi, nego zasnovane na takozvanom "čine-cjelinu" sistemu.

2. *Standard*

Dokument koji odobri priznato tijelo, koji pruža, za zajedničku i ponovljenu upotrebu, pravila, smjernice ili karakteristike za proizvode ili za iste vezane procese i metode proizvodnje, čije poštivanje nije obavezno. Također može uključivati ili se baviti isključivo sa terminologijom, simbolima, pakovanjem, zahtjevima za označavanjem ili stavljanjem etiketa, kako se isti primjenjuju na proizvod, proces ili metod proizvodnje.

Objašnjenje

Termini kako su definirani u ISO/IEC Vodiču 2 pokrivaju proizvode, procese i usluge. Ovaj Sporazum se bavi samo sa tehničkim propisima, standardima i procedurama procjene usklađenosti koje se odnose na proizvode ili procese i metode proizvodnje. Standardi kako su definisani u ISO/IEC Vodiču 2 mogu biti obavezni ili na dobrovoljnoj osnovi. U svrhe ovog Ugovora, standardi se definiraju kao dobrovoljni a tehnički propisi kao obavezni dokumenti. Standardi koje pripremi međunarodna zajednica za standardizaciju su zasnovani na konsenzusu. Ovaj sporazum također pokriva i dokumente koji nisu zasnovani na konsenzusu.

3. *Procedure procjene usklađenosti*

Svaka procedura kojom se, direktno ili indirektno, određuje da li su ispunjeni relevantni zahtjevi tehničkih propisa ili standarda.

Objašnjenje

Procedure procjene usklađenosti uključuju, *inter alia*, procedure za odabir primjeraka, testiranje i inspekciju; evaluaciju, verifikaciju i osiguranje usklađenosti; registraciju, akreditaciju i odobrenje kao i kombinacije istoga.

4. *Međunarodno tijelo ili sistem*

Tijelo ili sistem u kojem je članstvo otvoreno za sva relevantna tijela najmanje svih Članica.

5. *Regionalno tijelo ili sistem*

Tijelo ili sistem u kojem je članstvo otvoreno za relevantna tijela samo nekih od Članica.

6. *Tijela centralne vlade*

Centralna vlada, njena ministarstva i odjeli ili svako tijelo koje je predmetom kontrole centralne vlade u pogledu aktivnosti o kojim se radi.

Objašnjenje

U slučaju Evropske Zajednice primjenjuju se odredbe u skladu sa kojima se upravljaju tijela centralne vlade. Međutim, regionalna tijela ili sistemi za procjenu usklađenosti mogu biti osnovani unutar Evropske Zajednice, i u takvim slučajevima bi bila predmetom odredbi o regionalnim tijelima i sistemima za procjenu usklađenosti ovog Sporazuma.

7. *Tijela lokalne vlade*

Vlade koje nisu centralne vlade (npr., države, pokrajine, Länderi, kantoni, opštine, itd.), njena ministarstva ili odjeli ili sva tijela koja su predmetom kontrole te vlade u pogledu aktivnosti o kojim se radi.

8. *Nevladina tijela*

Tijela koja nisu tijela centralne niti lokalnih vlada, uključivo i nevladina tijela koja imaju pravnu moć donošenja tehničkih propisa.

ANEKS 2

TEHNIČKE EKSPERTNE GRUPE

Sljedeće procedure će se primjenjivati na tehničke ekspertne grupe, uspostavljene u skladu sa odredbama Člana 14.

1. Tehničke ekspertne grupe su pod upravom vijeća. O njihovim radnim smjernicama i detaljnim radnim procedurama odlučuje vijeće i oni će istom podnositi izvještaje.

2. Učešće u tehničkim ekspertnim grupama će biti ograničeno na osobe sa profesionalnim statusom i iskustvom u polju o kojem se radi.

3. Građani strana koje su u sporu neće učestvovati u radu tehničke ekspertne grupe bez zajedničkog dogovora strana koje su u sporu, osim u iznimnim slučajevima kada vijeće smatra da je potreba za specijaliziranom naučnom ekspertizom drukčije ne može biti ispunjena. Vladini zvaničnici strana koje su u sporu neće učestvovati u radu tehničke ekspertne grupe. Članovi tehničkih ekspertnih grupa će učestvovati u radu u ličnom svojstvu, a ne u svojstvu predstavnika vlade, niti svojstvu predstavnika bilo koje druge organizacije. Organizacije vlade im dakle neće davati upute u pogledu pitanja vezanih za tehničku ekspertnu grupu.

4. Tehničke ekspertne grupe mogu konsultirati i tražiti informacije i tehnički savjet od bilo kog izvora kojeg drže prikladnim. Prije nego tehnička ekspertna grupa zatraži takvu informaciju ili savjet

od izvora koji je pod jurisdikcijom Članice, ista će o tome obavijestiti vladu te Članice. Svaka Članica će brzo i potpuno odgovoriti na svaki zahtjev tehničke ekspertne rupe za sve informacije koje tehnička ekspertna grupa smatra potrebnim i prikladnim.

5. Strane u sporu će imati pristup svim relevantnim informacijama koje dobije tehnička ekspertna grupa, osim ukoliko iste nisu povjerljive prirode. Povjerljive informacije koje dobiju tehničke ekspertne grupe neće se davati bez zvaničnog odobrenja od strane vlade, organizacije ili osobe koja takvu informaciju pruža. Kada se takva informacija potražuje od tehničke ekspertne grupe, ali davanje takve informacije od strane tehničke ekspertne grupe nije odobreno, siže te informacije koji je nepovjerljive prirode će biti pružen od strane vlade, organizacije ili osobe koja pruža informaciju.

6. Tehnička ekspertna grupa će podnijeti nacrt izvještaja Članicama o kojim se radi sa ciljem dobijanja njihovih komentara, i uzeće iste u obzir, kako je prikladno, u konačnom izvještaju, koji će također biti poslat Članicama o kojima se radi kada isti bude predat vijeću.

ANEKS 3

KODEKS PRAVILA ZA PRIPREMU, USVAJANJE I PRIMJENU STANDARDA

Opšte odredbe

A. U svrhe ovog Kodeksa, primjenjivaće se definicije iz Aneksa 1 ovog Ugovora.

B. Ovaj Kodeks je otvoren za prihvaćanje od strane svakog standardizacionog tijela sa teritorija Članice WTO-a, bilo da je riječ o tijelu Centralne vlade, tijelu lokalne vlade, ili nevladinom tijelu; zatim svakog vladinog regionalnog standardizacionog tijela čiji su jedan ili više članova Članovi WTO-a; i svakog nevladinog regionalnog standardizacionog tijela čiji su jedan ili više članova smješteni na teritoriji Člana WTO-a (u ovom Kodeksu se kolektivno navode kao "standardizaciona tijela" i pojedinačno "standardizaciono tijelo").

C. Standardizaciona tijela koja su prihvatila ili se povukla od ovog Kodeksa će o istom obavijestiti Informativni Centar ISO/IEC u Ženevi. Obavijest će sadržati ime i adresu tijela o kojem se radi te opseg njegovih tekućih i očekivanih standardizacionih aktivnosti. Obavijest može biti poslata ili direktno Informativnom Centru ISO/IEC ili preko nacionalnih tijela članova ISO/IEC ili, najbolje, preko relevantnih nacionalnih tijela ili međunarodne filijale ISONET-a, kako je primjenjivo.

Odredbe od važnosti

D. U pogledu standarda, standardizaciono tijelo će proizvodima porijeklom sa teritorije bilo koje druge članice WTO-a pružiti tretman koji je isto onoliko povoljan koliko i tretman koji je pružen istim proizvodima nacionalnog porijekla ili istim proizvodima koji su porijeklom sa teritorije bilo koje druge zemlje.

E. Standardizaciono tijelo će osigurati da standardi nisu pripremljeni, usvojeni ili primjenjeni s ciljem, ili učinkom, stvaranja nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini.

F. Kada postoje međunarodni standardi ili do njihovo završavanje treba neposredno da uslijedi, standardizaciono tijelo će koristiti iste, ili njihove relevantne dijelove, kao osnovu za standarde koje isto tijelo razvija osim u slučaju kada bi taj međunarodni standard ili njegov relevantni dio bili neučinkoviti ili neprikladni radi, na primjer, nedovoljnog nivoa zaštite, fundamentalnih klimatskih ili geografskih faktora ili fundamentalnih tehnoloških problema.

G. U cilju usklađivanja standarda na što široj mogućoj osnovi, standardizaciono tijelo će, na

prikladan način, igrati punu ulogu, unutar granica svojih resursa, u pripremi relevantnih međunarodnih standarda od strane međunarodnih standardizacionih tijela, a u pogledu predmeta za koje je isto usvojilo ili očekuje da usvoji standard. Za standardizaciona tijela sa teritorije Članice, učešće u određenoj međunarodnoj aktivnosti na polju standardizacije će se, kad god je moguće, odvijati preko delegacije koja predstavlja sva standardizaciona tijela na teritoriji koja su usvojila, ili očekuju da usvoje standarde za predmet na koji se odnosi međunarodna standardizacijska aktivnost.

H. Standardizaciono tijelo sa teritorije Članice će učiniti sve što je u njegovoj moći da izbjegne podvostručavanje rada ili preklapanje sa radom drugih standardizacijskih tijela na nacionalnoj teritoriji ili sa radom relevantnih međunarodnih ili regionalnih standardizacionih tijela. Također će učiniti svaki napor da postignu nacionalni konsenzus u pogledu standarda koje razviju. Slično ovom, regionalna standardizaciona tijela će učiniti sve što je u njihovoj moći da izbjegnu podvostručavanje rada ili preklapanje sa radom relevantnih međunarodnih standardizacionih tijela.

I. Kad god je moguće, standardizaciono tijelo će precizirati standarde zasnovane na zahtjevima u pogledu proizvoda, u smislu performanci prije nego u smislu dizajna ili opisnih karakteristika.

J. Najmanje jednom u šest mjeseci, standardizaciono tijelo će objaviti radni program koji sadrži ime i adresu istoga, standarde koje isto trenutno priprema, i standarde koje je usvojilo u prethodnom periodu. Standard je u pripremi od momenta kada je donijeta odluka o razvoju standarda pa do momenta kada standard biva usvojen. Nazivi specificiranih nacrt standarda će, na zahtjev, biti dati na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku. Obavijest o postojanju radnog programa će biti objavljena u nacionalnoj, ili, ako je takav slučaj, u regionalnoj publikaciji aktivnosti na standardizaciji.

Radni program za svaki standard navodi, u skladu sa ISONET pravilima, klasifikaciju relevantnu za dati predmet, dostignuti nivo u razvoju standarda, i reference svih međunarodnih standarda koji su uzeti kao osnova. Ne kasnije od vremena objavljivanja svog radnog programa, standardizaciono tijelo će o postojanju istoga obavijestiti ISO/IEC Informativni Centar u Ženevi.

Obavijest će sadržati ime i adresu standardizacionog tijela, ime i broj publikacije u kojoj je radni program objavljen, period na koji se radni program primjenjuje, cijenu (ukoliko postoji), te kako i gdje isti može biti dobijen. Obavijest može direktno biti poslata na ISO/IEC Informativni Centar ili, najbolje, preko relevantnih nacionalnih članova ili međunarodne podružnice ISONET-a, kako je prikladno.

Nacionalni član ISO/IEC će učiniti sve u njegovoj moći da postane član ISONET-a ili da naimenuje drugo tijelo da postane član, kao i da ostvari najnapredniji mogući tip članstva u ISONET-u. Druga standardizaciona tijela će učiniti sve što je u njihovoj moći da se udruže sa članom ISONET-a.

L. Prije usvajanja standarda, standardizaciono tijelo će ostaviti period od najmanje 60 dana za podnošenje komentara na nacrt standarda od strane zainteresovanih strana sa teritorije Članova WTO-a. Ovaj period može, međutim, biti skraćen u slučajevima kada se pojave hitni problemi u vezi sigurnosti, zdravlja ili okoliša ili prijete mogućnost njihovog pojavljivanja. Ne kasnije od početka perioda datog za komentare, standardizaciono tijelo će publikovati obavijest kojom se objavljuje period za podnošenje komentara u publikaciji navedenoj u paragrafu J. Takva obavijest će uključivati i obavijest, u mjeri u kojoj je to izvodivo, o tome da li se nacrt standarda udaljava od relevantnih međunarodnih standarda.

M. Na zahtjev bilo koje zainteresirane strane sa teritorije Članice WTO-a, standardizaciono tijelo će bez odlaganja pružiti, ili urediti pružanje, kopije nacrt standarda koje je podnijelo na komentiranje. Sve takse koje se naplaćuju za ovu uslugu će, osim stvarnih troškova isporuke, biti iste za strane i domaće stranke.

N. Standardizaciono tijelo će uzeti u obzir, u daljnjoj obradi standarda, komentare primljene u toku perioda komentiranja. Na komentare primljene preko standardizacionih tijela koja su prihvatila ovaj Kodeks pravila će, na zahtjev, biti odgovoreno što je prije moguće. Odgovor će uključivati objašnjenje zašto je potrebno udaljavanje od relevantnih međunarodnih standarda.

O. Kada je standard jednom usvojen, isti će biti bez odlaganja objavljen.

P. Na zahtjev bilo svake zainteresirane strane sa teritorije Članice WTO-a, standardizaciono tijelo će bez odlaganja pružiti, ili urediti da se pruži, kopija najrecentnijih radnih programa ili standarda koje je isto proizvelo. Sve takse koje se naplaćuju za ovu uslugu će, osim stvarnih troškova isporuke, biti iste za strane i domaće stranke.

Q. Standardizaciono tijelo će pružiti dužnu pažnju i adekvatnu šansu konsultacijama u vezi predstavljanja u pogledu funkcionisanja ovog Kodeksa koja predstave standardizaciona tijela koja su prihvatila ovaj Kodeks pravila. Isto tijelo će učiniti objektivan napor na rješavanju svih pritužbi.